ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420352914
AA43-0481-20/3
ECLI:LV:ADAT:2020:1030.A420352914.11.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020. gada 30. oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Sandra Gintere,
tiesneses Karina Krastiņa un Santa Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 26. jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ 2014. gada 24. martā vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar iesniegumu par apstākļiem Jelgavas cietuma dušas telpās, tostarp dušas telpu neatbilstību higiēnas prasībām, laika periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 24. martam. Pieteicējs arī lūdza atlīdzināt morālo kaitējumu 7114,36 *euro*.

[2] Ar Pārvaldes 2014. gada 17. jūnija lēmumu Nr.1/13-Ž/1394 (turpmāk – Lēmums) Jelgavas cietuma administrācijas rīcība saistībā ar higiēnas prasību nodrošināšanu dušas telpās laika periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 24. martam atzīta par tiesisku un atteikts atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu, pamatojot šādi.

[2.1] Visu četru Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpu sanitārais stāvoklis uzskatāms par apmierinošu. Dušas telpas ne retāk kā reizi nedēļā uzkopa saimnieciskajā apkalpē nodarbināts notiesātais, kuram reizi mēnesī tika izsniegti nepieciešamie uzkopšanas piederumi un līdzekļi.

[2.2] Pieteicējs nebija vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas ar iesniegumiem par apstākļiem 4. korpusa dušas telpās un dušas apmeklējumu biežumu.

[2.3] Iesniegumā minētais par iespējamiem savainojumiem vai saslimšanu ar infekcijas slimībām ir pieteicēja subjektīvais viedoklis un pieņēmums. Pieteicējs nav minējis konkrētu gadījumu, kad viņš pēc dušas apmeklējuma būtu guvis kādu savainojumu vai saslimis ar kādu infekcijas slimību.

[2.4] Atrašanās telpās, kuras nav kosmētiski uzlabotas, nevar tikt vērtēta kā cilvēktiesību pārkāpums. Iespējams, ka atrašanās šādās telpās ir nomācoša un nepatīkama, taču to nevar uzskatīt par cilvēka cieņas un goda aizskaršanu, jo pieteicējs uz šīm dušas telpām netika vests ar mērķi, lai viņu pazemotu. Uz dušas telpām mazgāties tika vesti arī citi ieslodzītie, kas liecina par to, ka Jelgavas cietuma administrācija nav mērķtiecīgi darbojusies tieši pret pieteicēja interesēm un pakļāvusi viņu tādiem apstākļiem, kuri, pieteicēja ieskatā, nav atbilduši cilvēka cieņai un godam vai līdzinās spīdzināšanai. Arī fakts, ka pieteicējs Pārvaldē ir vērsies tikai aptuveni gadu pēc tam, kad viņam apstākļi dušas telpās kļuva zināmi, liecina, ka apstākļi dušas telpās nav radījuši pieteicējam diskomfortu tik lielā mērā, lai to darītu zināmu Jelgavas cietuma administrācijai iespējami agrāk. Pret pieteicēju netika pieļauta cietsirdīga vai pazemojoša apiešanās.

[2.5] Tā kā nav konstatējams prettiesisks administratīvais akts vai faktiskā rīcība, nav konstatējams morālais kaitējums.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības, nenodrošinot higiēnas prasībām atbilstošus apstākļus dušas telpās laika periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 24. martam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 7114,36 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Pieteikumā norādīts, ka dušas telpās pastāvīgi bija netīras sienas un grīda, tā rezultātā pastāvēja iespēja savainoties, krītot uz slidenas grīdas, un iegūt kādu infekcijas slimību. Izsniegto uzkopšanas līdzekļu daudzums acīmredzami nebija pietiekams, lai pienācīgi sakoptu dušas telpas, vēl jo vairāk – ar izsniegtajiem uzkopšanas līdzekļiem tika tīrītas ne tikai dušas telpas, bet arī dzīvojamā korpusa gaiteņi, kāpņu telpas, pastaigu laukumi. Atrašanās neatbilstošos apstākļos dušas

telpās uzskatāma par nežēlīgu izturēšanos vai pat spīdzināšanu, šādi apstākļi radīti ar nodomu un mērķi iebiedēt, pazemot un nodarīt morālas sāpes. Pieteicējam radīti pārdzīvojumi, pazemojuma sajūta, mazvērtības komplekss, ciešanas, grautas fiziskās un garīgās spējas. Pieteicējam radīts būtisks smags morāls kaitējums.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 26. jūlija spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts, spriedumu motivējot šādi.

[4.1] Lietā ir strīds par to, vai dušas telpu sanitārā tīrība atbilst higiēnas prasībām un vai neatbilstība tām būtiski ierobežo pieteicēja cilvēktiesības, piemēram, tiesības uz veselības aizsardzību, un vai pieteicējam tā rezultātā ir radīts kaitējums veselībai. Minētie apstākļi vērtējami, pamatojoties uz to, cik precīzas ziņas par konkrētajiem apstākļiem sākotnēji ir sniedzis pats pieteicējs.

[4.2] Pieteicējs 2014. gada 24. marta iesniegumā Pārvaldei norādīja, ka no 2012. gada decembra viņš atradās Jelgavas cietumā un reizi nedēļā tika vests uz dušas telpām mazgāties; dušas telpās bija netīras sienas un grīda, tā rezultātā pastāvēja iespēja savainoties, krītot uz slidenās grīdas, un saslimt ar kādu infekcijas slimību. Arī pieteikumā tiesai pieteicējs norādījis, ka dušas telpas sienas un grīda pastāvīgi bija netīras, tādējādi pastāvēja iespēja savainoties, krītot uz slidenās grīdas, un saslimt ar kādu infekcijas slimību. Tikai tiesvedības procesa laikā pieteicējs norādīja, ka viņš ir inficējies ar kāju sēnīti, iespējams, dušas telpās (*lietas 1. sējuma 121. lapa un tiesas sēdes protokoli*).

Kā izriet no Pārvaldes sniegtās informācijas, dušas telpas strīdus periodā tika uzkoptas regulāri – ne retāk kā vienu reizi nedēļā, izmantojot atbilstošus uzkopšanas līdzekļus (*lietas 1. sējuma 58.–59. lapa*). Jelgavas cietums tiesvedības laikā norādīja tiesai, ka dušas telpu uzkopšana tika veikta dienas beigās uzreiz pēc to apmeklēšanas (*lietas 1. sējuma 205. lapa*).

Atbilstoši lietā iegūtajām ziņām pieteicējs kā apcietinātā persona dušu apmeklēja pirmdienās saskaņā ar 4. korpusa karstā ūdens padeves grafiku (*lietas 1. sējuma 66., 69. lapa*). Minētais izriet arī no pieteicēja iesnieguma (*lietas 1. sējuma 122. lapa*). Atbilstoši norādītajam grafikam un Jelgavas cietuma sniegtajai informācijai 4. korpusa 1. stāva dušas telpas tika izmantotas divas reizes nedēļā (*lietas 1. sējuma 205. lapa*).

Tiesa secināja, ka šāds dušas telpu uzkopšanas biežums ir pietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu sanitāro tīrību dušas telpās. Kā norādījis Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) šajā lietā, salīdzinājumam var piemērot Ministru kabineta 2000. gada 19. decembra noteikumu Nr.439 „Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm" (turpmāk – Noteikumi Nr.439) 25. punktā noteikto, kas paredz, ka publiskas lietošanas pirtis, tostarp dušas telpas, uzkopj tās dienas beigās, kad pirts ir izmantota. Tātad nav pamata uzskatīt, ka, dienas beigās uzkopjot ieslodzījuma vietā esošās dušas telpas, netiktu ievērotas higiēnas prasības.

[4.3] Tiesa piekrita pieteicējam, ka, apmeklējot dušu pēc tam, kad tā jau tikusi izmantota, dušas telpas sienas un grīda ir slapja, jo telpā ir ziepju nogulsnes, kas grīdu padara slidenu. Tomēr minētais neliecina, ka dušas telpas vispārējais sanitārais stāvoklis būtu bīstams cilvēka veselībai, jo nebūtu samērīgi prasīt, lai pēc katra ieslodzītā mazgāšanās dušas telpas tiktu uzkoptas. Tāpat no pieteicēja paskaidrojumiem tiesai izriet, ka pieteicējs, apmeklējot dušu, ir izmantojis gumijas čības, bet tās novilcis, stāvot uz koka redelēm. Šajā sakarā pieteicēja uzmanība vēršama uz to, ka dušas apmeklējuma laikā pati persona atbild par savu veselību un drošību, un, lai izvairītos no kāju saskares ar slidenu grīdu, parasti tiek lietotas dušas (gumijas) čības, it sevišķi publiskas lietošanas dušās (pirtīs, peldbaseinos) un ģērbtuvēs. Savukārt, neievērojot šīs individuālās drošības prasības, nav pamata atbildību par nevērību pret savu veselību uzvelt cietuma administrācijai.

Tas, ka Jelgavas cietuma dušas telpās pielietotie uzkopšanas līdzekļi ir atbilstoši sanitārajiem pasākumiem, kādi jānodrošina dušas telpās, apstiprina arī Veselības inspekcija, norādot, ka kontroles laikā (ārpus strīdus perioda) pārkāpumi dušas telpu uzkopšanā netika konstatēti (*lietas 1. sējuma 216. lapa*).

[4.4] Tiesa secināja, ka nav konstatējams būtisks pieteicēja cilvēktiesību aizskārums, lai atzītu iestādes faktisko rīcību, uzkopjot dušas telpas tās dienas beigās, kad tā ir izmantota, par prettiesisku.

[4.5] Par pieteicēja argumentu, ka tiesa lietā Nr.A420214715 apstākli, ka reizi mēnesī izsniegtie telpu uzkopšanas piederumi un līdzekļi nenodrošina dušas telpu pietiekamu sanitāri-higiēniskā stāvokļa kvalitāti un ka dušas telpu uzkopšanas biežums (ne retāk kā vienu reizi mēnesī) nav pietiekams, tiesa norādīja, ka atbilstoši Augstākās tiesas atziņām, ievērojot tiesiskās vienlīdzības principu un tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesai būtu jāpieliek pūles, lai līdzīgi gadījumi (vai, vēl jo vairāk, identiski gadījumi) tiktu izlemti līdzīgi, jo procesa dalībniekiem ir tiesības sagaidīt un paļauties, ka tie tiesā saņems vienādu taisnību visos līdzīgos gadījumos. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka taisnīgas tiesas neatņemams elements ir tiesneša neatkarība. Tiesnesim ikvienā gadījumā ir jābūt brīvībai lietu izskatīt tiesiski, atbilstoši savām zināšanām, dzīves pieredzei un tiesiskajai apziņai. Tiesiskās vienlīdzības apsvērumi nevar būt pamatā, lai sekotu analoģiskā lietā taisītam spriedumam tikai tādēļ, ka attiecīgā lieta izspriesta pirmā. Nākamajā lietā turklāt dažādu iemeslu (galvenokārt procesa dalībnieku izvēlētās argumentācijas un atšķirīgu pierādījumu) dēļ var tikt izgaismoti tādi lietas aspekti, kas netika apsvērti iepriekšējā lietā un kas var ietekmēt gan faktisko apstākļu noskaidrošanu, gan tiesību normu piemērošanu. Ievērojot minēto, gadījumā, ja tiesa, kas izskata agrāk izspriestai lietai līdzīgu lietu, nonāk pie citiem secinājumiem, tiesiskās vienlīdzības princips prasa, lai tiesa katrā ziņā tiesas spriedumā ietvertu apsvērumus, kādēļ rezultāts šajā lietā ir atšķirīgs. Pat ja vienīgais iemesls ir tas, ka tiesa nevar pievienoties cita tiesas sastāva vērtējumam, tiesai ar attiecīgu argumentāciju tas ir jāatspoguļo spriedumā. Procesa dalībniekiem ir jātop redzamam, ka tiesas spriedums, kaut arī atšķirīgs, nav patvaļīgs, un ka tiesa spēj pamatot savu atšķirīgo viedokli (*Augstākās tiesas 2015. gada 6. novembra sprieduma Nr.SKA-482/2015 8., 9. un 11. punkts*).

Ņemot vērā minēto un šajā lietā esošos pierādījumus (Jelgavas cietuma papildus sniegtā informācija, Veselības inspekcijas sniegtās atbildes uz tiesas jautājumiem), kādus nevērtēja un neapsvēra tiesa pieteicēja norādītajā lietā, tiesa nonāca pie citiem secinājumiem un rezultāta, vērtējot lietas faktiskos apstākļus.

Administratīvajā apgabaltiesā ir izskatīta lieta Nr.A420363414 par cita pieteicēja (arī apcietinātā statusā un par tādu pašu strīdus periodu) pieteikumu daļā par dušas telpu tīrības atbilstību higiēnas prasībām. Lietā atzīts, ka, uzkopjot dušas pēc katras dušu apmeklēšanas dienas, izmantojot atbilstošus tīrīšanas līdzekļus, ir pietiekami, lai nodrošinātu atbilstošu sanitāro tīrību dušas telpās.

[4.6] Tiesas sēdēs norādītais pieteicēja arguments par saslimšanu ar ādas sēnīti nav pierādīts. Proti, pieteicēja sākotnēji iestādei un pieteikumā norādītais par iespējamo apdraudējumu veselībai ir tīri hipotētisks, tāpēc nav ņemams vērā. Ir tikai saprātīgi un loģiski sagaidīt, ka persona, kurai noteikti apstākļi sagādā ciešanas vai, vēl jo vairāk, rada veselības problēmas, par šiem apstākļiem nekavējoties sūdzētos. Taču pieteicējs, 2014. gada martā vēršoties iestādē, nav sūdzējies par veselībai nodarīto kaitējumu, kas būtu radies cēloņsakarībā ar dušas apmeklējumu. Turklāt pieteicējs tiesas sēdē norādīja uz tādiem faktiskajiem apstākļiem, kādus nebija minējis savā sūdzībā iestādē. Augstāka iestāde, lemjot par jau notikušas faktiskās rīcības tiesiskumu, ņem vērā tos faktiskos apstākļus, kas pastāvēja lēmuma pieņemšanas brīdī, tas ir, uz kādiem sākotnēji norādījis pats pieteicējs.

Ne tikai Administratīvā procesa likuma 59. panta ceturtajā daļā noteiktais, bet arī Administratīvā procesa likuma 150. panta trešā daļa paredz, ka pieteicējam ir pienākums iesniegt pierādījumus (piedalīties pierādījumu savākšanā), kas ir viņa rīcībā, un paziņot iestādei par faktiem, kas viņam ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski. Tiesa uzskatīja, ka konkrētajā gadījumā paša pieteicēja pienākums, apstrīdot iestādes faktisko rīcību augstākā iestādē, bija norādīt uz visiem apstākļiem, kādi pastāvēja konkrētajā brīdī. Ja pieteicējs šo pienākumu nepamatoti nepilda, vēlāk uz attiecīgajiem apstākļiem kā tādiem, kuri, iespējams, radījuši kaitējumu, nav pamata atsaukties.

[4.7] Nekonstatējot prettiesisku iestādes faktisko rīcību, nepastāv atlīdzinājuma tiesiskais pamats (priekšnoteikums). Līdz ar to nav konstatējams, ka pieteicējam būtu nodarīts morālais kaitējums. Prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[5] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 26. jūlija spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, to pamatojot šādi.

[5.1] Tiesa uzturēšanās apstākļus nepamatoti vērtēja atsevišķi. Gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, gan Augstākā tiesa ir atzinusi, ka, iespējams, katrs apstāklis pats par sevi neveido Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3. panta pārkāpumu, bet viss apstākļu kopums gan. Pieteicēja norādītais apstākļu kopums veido Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95. panta un Konvencijas 3. panta pārkāpumu.

[5.2] Pieteicējs un citas personas ir guvušas miesas bojājumus dušas telpās, sūdzējušās par dušas telpām. Lietā Nr.A420214715 tika atzīts, ka strīdus dušas telpās nebija nodrošināti atbilstoši apstākļi.

[5.3] Pirmās instances tiesas sēdē pieteicējam bija liegta iespēja ar zvērestu apstiprināt savus paskaidrojumus, tā ierobežojot pieteicēja Administratīvā procesa likuma 145. pantā noteiktās tiesības. Tiesa arī nepamatoti neizsauca uz tiesas sēdi kā liecinieku pieteicēja norādīto personu, kura veica uzkopšanas darbus.

[5.4] Nepieņemams ir tiesas viedoklis, ka, izmantojot atbilstošus tīrīšanas līdzekļus, ir pietiekami, lai nodrošinātu sanitāro tīrību dušas telpās. Lietas materiālos nav dokumentu, kas apliecinātu, ka notiesātais, kas veica dušas telpu uzkopšanu, saņēma mazgāšanas līdzekļus, un dokumentu, kas apliecinātu uzkopšanas darbu paveikšanu.

[5.5] Kritiski vērtējami Veselības inspekcijas secinājumi, jo dušas telpu apsekošana tika veikta pēc strīdus perioda, turklāt tā bija vizuāla – inspekcija neņēma dušas telpu grīdu un sienu virsmu paraugus.

[5.6] Kritiski vērtējama tiesas norāde, ka dušas telpās uz grīdas atrodas koka redeles. Pat no dušas telpu fotogrāfijām ir redzams, ka nekādu koka redeļu nav. Koka redeles dušas telpās parādījās tikai 2015. gada pavasarī.

[5.7] Pārvalde 2016. gada 19. jūlijā atzina, ka dušas telpās nebija nodrošināti atbilstoši apstākļi un Jelgavas cietums rakstveidā atvainojās pieteicējam.

[6] Administratīvā apgabaltiesa ar 2017. gada 1. jūnija spriedumu noraidīja pieteicēja pieteikumu.

Ar Augstākās tiesas 2019. gada 31. oktobra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2017. gada 1. jūnija spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[7] Pieteicējs apgabaltiesā iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot turpmāko.

[7.1] Uzkopšanas darbus strīdus periodā veica /pers. B/, kurš vairākkārt sūdzējies citiem ieslodzītajiem un apcietinātajiem, ka viņam izsniedz tikai slotu, lupatu, atkritumu lāpstiņu, bet uzkopšanas līdzekļus izsniedz tikai kameras, kurā pats atradās, uzkopšanai. To var apliecināt arī /pers. C/ (*2020. gada 20. janvāra iesniegums*).

[7.2] Tas, ka dušas telpu grīdas un sienas klāj rūsas plankumi, liecina, ka tās nav mazgātas ar Pārvaldes norādītajiem rūsas noņemšanas un antibakteriālajiem līdzekļiem. Pieteicējs un vairākas citas personas guva traumas no griestiem krītoša apmetuma dēļ. Lietā nav pierādījumu, piemēram, pieņemšanas-nodošanas akti, tam, kad un cik daudz uzkopšanas līdzekļu apkopējs saņēma un ka uzkopšanas darbi ir veikti (*2020. gada 11. maija iesniegums*).

Motīvu daļa

[8] Apelācijas sūdzībā pieteicējs lūdza noskaidrot, kura persona uzkopa dušas telpas strīdus periodā, un izsaukt šo personu uz tiesu liecību sniegšanai.

Pieteicējs 2020. gada 20. janvāra iesniegumā apgabaltiesai lūdza izskatīt lietu mutvārdu procesā, izsaukt uz tiesas sēdi

/pers. B/, kurš strīdus periodā veicis uzkopšanas darbus, un /pers. C/, pamatojot ar to, ka mutvārdu process nosakāms objektivitātes labad, lai pieteicējam būtu iespēja uzdot lieciniekiem jautājumus, uzklausīt argumentus un sniegt savus.

Pieteicējs 2020. gada 11. maija iesniegumā apgabaltiesai lūdza objektivitātes labad izskatīt lietu mutvārdu procesā, izsaukt uz tiesas sēdi /pers. B/, /pers. D/ un pieteikumā norādītos lieciniekus – /pers. C/, /pers. E/, /pers. F/.

Izvērtējot lietas materiālus to kopumā, Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka pieteicēja lūgums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā un liecinieku nopratināšanu noraidāms, turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Augstākā tiesa šajā lietā norādījusi, ka no Administratīvā procesa likuma 154. panta izriet, ka tiesa pati izlemj par pierādījumu ticamību un pietiekamību. Vienīgi tiesa var noteikt, kuri pierādījumi ir nozīmīgi lietā būtisku faktu vai apstākļu noskaidrošanai. Tiesa var ņemt vērā arī, vai pierādījumi lietā ir pietiekami, kā arī vai citi pierādījumi nav lieki un nevajadzīgi apgrūtinoši lietas izskatīšanai (*sk. 2019. gada 31. oktobra sprieduma Nr.SKA-290/2019 7. punktu*).

Tiesai nav pienākuma apmierināt procesa dalībnieku lūgumu par liecinieku izsaukšanu, ja uzskata, ka pierādījumi ir pietiekami (*sk. Augstākās tiesas 2020. gada 27. janvāra rīcības sēdes lēmuma Nr.SKA-228/2020 3. punktu*).

Administratīvā apgabaltiesa izskatāmajā lietā ieguva papildu pierādījumus – pieteicēja norādīto personu /pers. C/, /pers. E/, /pers. F/ liecības, kas citās administratīvajās lietās cita starp sniegtas par apstākļiem Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās periodā, kas sakrīt ar lietā aplūkojamo periodu. Tāpat arī lietas materiāliem pievienoti dokumenti – personu paskaidrojumi, pieteikumi, iestāžu izziņas, tiesas sēžu protokoli – no administratīvo lietu Nr.A420363414, Nr.A420381714, Nr.A420353014 un Nr.420214715 materiāliem. Apgabaltiesa konstatēja, ka minētajās administratīvajās lietās pēc citu apcietinājumā esošo personu pieteikumiem tika aplūkoti un analizēti tie paši apstākļi, kas izskatāmajā lietā, par to pašu periodu vai līdzīgu periodu, un ir stājušies spēkā administratīvo tiesu spriedumi. Apgabaltiesa uzskata, ka šādos apstākļos nav lietderīga to pašu personu vai citu personu nopratināšana par sešus gadus seniem notikumiem, jo personas tos var neatcerēties.

Apgabaltiesa nekonstatē tādus būtiskus lietas apstākļus, kurus rakstveida procesā nav iespējams pilnvērtīgi noskaidrot. Pieteicējs par lietas apstākļiem ir sniedzis paskaidrojumus gan mutvārdos pirmās instances tiesā, gan rakstveidā. Pārbaudot lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst, ka lietā esošie dokumenti ir pietiekami tās izskatīšanai rakstveida procesā. Šādos apstākļos lietas izskatīšana mutvārdu procesā nav lietderīga un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 245. un 304. panta pirmo daļu tā tiek izskatīta rakstveida procesā.

[9] Apcietinājumā turēšanas kārtības likums (*redakcijā, kas bija spēkā lietā aplūkojamā laika posmā*) noteic, ka apcietinājumu izpilda izmeklēšanas cietumā. Izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumus reglamentē Ministru kabinets (*4. panta pirmā un otrā daļa*). Šā likuma 11. pants reglamentē apcietināto izvietošana izmeklēšanas cietumā, un panta pirmā daļa noteic, ka apcietināto izmeklēšanas cietumā ievieto slēgtā telpā (kamerā), bet šā panta otrā, piektā un sestā daļa – gadījumus, kad apcietinātos izvieto atsevišķi no pārējiem apcietinātajiem. Reglamentējot apcietināto materiālo nodrošinājumu, likuma 19. panta sestā daļa noteic, ka ne retāk kā reizi septiņās dienās apcietinātais mazgājas pirtī vai dušā, un viņam nodrošina tīru gultas veļu. Apcietinātajam nodrošina personiskās higiēnas ievērošanas iespējas, kā arī iespēju mazgāt savu veļu un drēbes. Savukārt likuma 22. panta pirmā daļa noteic, ka apcietinātais saņem veselības aprūpes pakalpojumus Ministru kabineta noteiktajā apjomā un kārtībā.

Atbilstoši Augstākās tiesas 2015. gada 14. decembra lēmumam Nr.SKA-1392/2015 izskatāmajā lietā ir vērtējama Jelgavas cietuma administrācijas rīcība, nenodrošinot higiēnas prasībām atbilstošus apstākļus Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 2014. gada 24. martam, un ar to saistīto morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Citi pieteicēja iebildumi, kas saistīti ar dušas telpu (mazgāšanās biežums un ilgums; dušas telpu stāvoklis – no griestiem krīt apmetums, netīras sienas un grīda; privātuma nenodrošināšana – dušas priekštelpas durvīs ir novērošanas actiņa) lietā nav vērtējami, jo tiesvedība lietā šajā daļā ir izbeigta.

Ievērojot minēto, noraidāms pieteicēja 2020. gada 11. maijā izteiktais lūgums izprasīt no Pārvaldes visus materiālus saistībā ar /pers. D/ traumu, kas gūta no krītošā apmetuma Jelgavas cietuma dušas telpās, jo nav konstatējama šādu materiālu nepieciešamība lietas izskatīšanai.

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus to kopsakara, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Izvērtējusi Administratīvās rajona tiesas sprieduma motivāciju, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi konstatēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pareizi secināja, ka pieteicēja pieteikums ir noraidāms. Tā kā tiesas sniegtā argumentācija spriedumā ir pareiza un pilnībā pietiekama, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas Administratīvās rajona tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

Atbildot uz pieteicēja papildu argumentiem, kā arī ņemot vērā iegūtos papildu pierādījumus, apgabaltiesa norāda turpmāko.

[12] Apgabaltiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja argumentu, ka pirmās instances tiesa lietā nav vērtējusi pieteicēja uzturēšanās apstākļus kopumā konkrētā ieslodzījuma vietā.

Kā jau norādīts – izskatāmās lietas apjoms ir izvērtēts Augstākās tiesas 2015. gada 14. decembra lēmumā, un pirmās instances tiesa ir taisījusi spriedumu par konkrētu pieteicēja prasījumu.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka Administratīvā rajona tiesa lietā Nr.420382414 ar 2015. gada 21. aprīļa spriedumu (stājies spēkā 2015. gada 18. septembrī) pilnībā noraidīja /pers. A/ pieteikumu par Jelgavas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot Jelgavas cietumā laika posmā no 2013. gada 28. aprīļa līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 2014. gada 12. maijam atbilstošus uzturēšanas apstākļus, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšu. Minētajā lietā tiesa izvērtēja pieteicēja turēšanas apstākļus apcietinājumā, proti, apstākļus Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera A/, pieteicēja kā apcietinātās personas nošķiršanu no citiem apcietinātajiem un viņa iespējas piedalīties aktivitātēs ārpus kameras, kā arī citus ar pieteicēja iebildumiem par uzturēšanās apstākļiem cietumā saistītos apstākļus. Tātad pieteicēja uzturēšanās apstākļi Jelgavas cietumā šajā lietā aplūkojamā laika posmā (izņemot viena mēneša periodu 2013. gadā) ir jau detalizēti izvērtēti citas administratīvās lietas ietvaros.

[13] Pēc apgabaltiesas pieprasījuma Pārvalde sniedza informāciju, ka strīdus periodā 4. korpusa koplietošanas telpu uzkopšanā pēc brīvprātības principa tika iesaistīti notiesātie. Par personām, kuras uzkopšanas darbus veica no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada februārim, informāciju sniegt nav iespējams, jo šajā laika periodā uzkopšanas un labiekārtošanas darbu uzskaite netika veikta. Turklāt, ja Jelgavas cietuma administrācija, izvērtējot koplietošanas telpu tīrību, nekonstatēja objektīvu nepieciešamību veikt uzkopšanas darbus, notiesātie šo darbu veikšanā netika iesaistīti. Laika periodā no 2014. gada februāra līdz 24. martam uzkopšanas darbus veica /pers. B/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/ (*sk. Jelgavas cietuma 2020. gada 9. janvāra vēstuli Nr.8.2-82 lietas 2. sējuma 170. lapā*).

Jelgavas cietuma 2020. gada 9. janvāra vēstulē Nr.8.2-82 norādīts, ka strīdus periodā Jelgavas cietuma 4. korpusa koplietošanas telpu uzkopšanā pēc brīvprātības principa tika iesaistīti notiesātie.

No Tiesu informācijas sistēmas datiem konstatējams, ka /pers. B/, /pers. G/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/ nav vērsušies administratīvajā tiesā ar pieteikumiem par cilvēktiesību standartiem neatbilstošiem uzturēšanās apstākļiem Jelgavas cietumā. /pers. H/ ar pieteikumiem Administratīvajā rajona tiesā vērsies trīs reizes, tikai viens pieteikums pieņemts un ierosināta lieta Nr.A420162617, šajā lietā apstākļi Jelgavas cietuma dušas telpās netika vērtēti. /pers. L/ vērsies Administratīvajā rajona tiesā ar četriem pieteikumiem, trīs pieteikumi atstāti bez izskatīšanas un atteikts pieņemt /pers. L/ pieteikumu cita starp par Jelgavas cietuma administrācijas rīcības, nenodrošinot dušas telpas ar koka paliktņiem, atzīšanu par prettiesisku, morālā un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

[14] Apelācijas sūdzībā pieteicējs norādīja, ka par apstākļiem dušas telpās ir sūdzējies /pers. C/, /pers. M/, /pers. N/, /pers. F/, /pers. E/.

No Tiesu informācijas sistēmas un izskatāmajā lietā pievienotajiem citu administratīvo lietu materiāliem konstatējams turpmākais.

[14.1] /pers. C/ vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Jelgavas cietuma faktiskās rīcības, no 2013. gada 7. marta līdz 2014. gada 7. martam nenodrošinot atbilstošus apcietinājumā turēšanas apstākļus, tostarp tīrību dušas telpās un priekštelpās, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu (lieta Nr.A420363414). Ar Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 17. maija spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts. Spriedums daļā par Jelgavas cietuma faktisko rīcību saistībā ar apstākļiem dušas telpās stājies spēkā 2018. gada 6. jūlijā.

No minētās lietas materiāliem (*lietas 3. sējuma 4. –28. lapa*) konstatējams, ka /pers. C/ prasījums aptvēra vairāku apstākļu, kas saistīti ar uzturēšanos apcietinājuma vietā, izvērtēšanu, tostarp pieteicējs lūdza atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma faktisko rīcību, nodrošinot viņu ar dušas apmeklējumu tikai vienu reizi nedēļā, kā arī iebilda pret dušu telpu stāvokli, jo tas neatbilstot normatīvo aktu nosacījumiem, norādīja uz to, ka ieslodzījuma vieta, neskatoties uz izteiktajām pretenzijām un pašas iestādes atzīto par dušas telpu stāvokli, nav to uzlabojusi.

Apgabaltiesa ar 2016. gada 17. maija spriedumu noraidīja pieteicēja iebildumus par dušas telpu un priekštelpu sanitāro un tehnisko stāvokli. Apgabaltiesa no ieslodzījuma vietas sniegtās informācijas secināja, ka dušas telpu griestu stāvoklis patiešām ir neapmierinošs, jo vietām ir nobiris apmetums. Tomēr ieslodzījuma vieta uzsvēra, ka griestu tehniskais stāvoklis nav bīstams cilvēka dzīvībai vai veselībai, jo bīstamā apmetuma daļa ir nodauzīta. Lietā nav pierādījumu par pretējo. Apgabaltiesa norādīja, ka pieteicēja apgalvojumi par griestu apmetuma uzkrišanu citam apcietinātajam dušas apmeklējuma laikā attiecas uz 2014. gada 25. augustu, tātad pēc lietā izvērtējamā perioda (2013. gada 7. marts – 2014. gada 7. marts). Līdz ar to tie nav ņemami vērā. Atbilstoši apgabaltiesas iegūtajām ziņām dušas telpas strīdus periodā tika uzkoptas pēc katras dušu apmeklēšanas dienas, izmantojot atbilstošus tīrīšanas līdzekļus. Apgabaltiesa uzskatīja, ka šāds dušas telpu uzkopšanas biežums ir pietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu sanitāro tīrību dušas telpās. Lai gan tiesību normas neregulē higiēnas prasības tieši ieslodzījuma vietās esošām dušām, apgabaltiesa salīdzinājumam izmantoja Noteikumu Nr.439 25. punktu, kas paredz, ka publiskas lietošanas pirtis, tostarp dušas telpas, uzkopj tās dienas beigās, kad pirts ir izmantota. Tātad nav pamata uzskatīt, ka, dienas beigās uzkopjot ieslodzījuma vietā esošās dušas telpas, netiktu ievērotas higiēnas prasības.

[14.2] Pēc /pers. F/ pieteikuma tika ierosināta administratīvā lieta Nr.A420381714 par neatbilstošiem apstākļiem Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās laika posmā no 2013. gada 14. jūnija līdz 2014. gada 14. aprīlim. Ar Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 6. septembra spriedumu pieteikums noraidīts, minētais spriedums ir stājies spēkā.

No minētās lietas materiāliem (*lietas 3. sējuma 53.–81. lapa*) konstatējams, ka /pers. F/ pieteikumā un paskaidrojumos tiesas sēdē norādīja uz dušu telpu kritisko stāvokli un savām bailēm, ka nokritīs apmetums, ka pastāv iespējas savainoties, krītot uz slidenās grīdas, ka saslimis ar kaut kādu ādas slimību. Minētajā lietā 2015. gada 18. augusta tiesas sēdē kā liecinieki nopratināti /pers. A/ (pieteicējs) un /pers. E/.

/pers. A/ kā liecinieks norādīja, ka dušas telpās ir antisanitāri apstākļi un apšaubīja ieslodzījuma vietas apgalvojumu, ka reizi mēnesī tiek izsniegti telpu uzkopšanas līdzekļi, un ka tie ir pietiekami. /pers. A/ norādīja, ka citas personas dušas apmeklējuma laikā nokritušas un viņam arī tā gadījies, jo bijusi slidena grīda; /pers. F/ inficējies ar ādas slimību dušas apmeklējuma laikā; viņš (/pers. A/) vērsies pie ārsta vakar (2015. gada 17. augusts), starp rādītāja pirkstu un lielo pirkstu esot iegriezums, no griestiem nokritis apmetums, viņš nokritis uz muguras, jo grīda bijusi slidena; līdz 2014. gada 15. maijam bijis sarežģīti mazgāties, jo dušas telpā nebija novietotas koka redeles.

Savukārt liecinieks /pers. E/ norādīja, ka dušas telpas viņu neapmierina estētiski, jo tās ir netīras un no griestiem krīt apmetums; liecinieks izmanto dušas čībiņas, jo ir nepatīkami atrasties netīrās telpās; fotogrāfijās var redzēt, ka dušas telpas ir netīras; nav iespēju pašiem telpas apkopt un nezina, kad dušas telpas tiek tīrītas; /pers. F/ saslimis, iespējams dušas apmeklējuma laikā, jo bija izsitumi uz ādas; nav informācijas, ka /pers. F/ kaut kas būtu uzkritis uz galvas.

Administratīvā rajona tiesa spriedumā konstatēja, ka strīdus laika periods (attiecībā uz dušu telpu sanitāro stāvokli) ir no 2013. gada 14. jūnija līdz 2014. gada 14. aprīlim. Tiesa no Pārvaldes 2016. gada 19. janvāra atbildes Nr.1/5-701 konstatēja, ka dušas telpas strīdus laika periodā tika izmantotas divas reizes nedēļā, un to uzkopšanu dienas beigās pēc to apmeklējuma veic apkopējs, kura veikto darbu pārbauda Jelgavas cietuma Uzraudzības daļas amatpersona. Dušas telpu apkopei tika izsniegts: grīdas mazgāšanas līdzekļi (*piem., „Hella", „EWOL professional Formula AGD"*), flīžu un krānu tīrīšanas līdzeklis (*piem., „Tyran"*) un abrazīvās saimniecības pastas (*piem., „Biolar ELBA un „Biolar CITRUSS"*). Tiesa uzskatīja, ka šāds dušas telpu uzkopšanas biežums ir pietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu sanitāro tīrību dušas telpās. Tiesa piemēroja Noteikumu Nr.439 25. punktā noteikto, un atzina, ka nav pamata uzskatīt, ka, dienas beigās uzkopjot ieslodzījuma vietā esošās dušas telpas, netiktu ievērotas higiēnas prasības.

Tiesa atzina par nepierādītu apstākli, ka /pers. E/ ieguvis dermatoloģisku slimību, ņemot vērā antisanitāros apstākļus dušas telpā. Tiesa no lietā esošajiem pierādījumiem vienlaikus konstatēja, ka ne /pers. E/, ne /pers. A/, kuri arī apmeklēja šīs pašas dušas telpas, neapstiprināja, ka pēc dušas apmeklējuma būtu saslimuši ar klijveida ēdi vai pēdu un nagu mikozi.

[14.3] Pēc /pers. E/ pieteikuma tika ierosināta administratīvā lieta Nr.A420353014, kurā ar Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 6. septembra spriedumu noraidīts pieteikums par Jelgavas cietuma rīcības, nenodrošinot higiēnas prasībām atbilstošus apstākļus Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās laika posmā 2013. gada februāra līdz 2014. gada 14.aprīlim, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Spriedums stājies spēkā.

No minētās lietas materiāliem (*lietas 3. sējuma 30.–51. lapa*) konstatējams, ka /pers. E/ pieteikumā un paskaidrojumos tiesas sēdē norādīja tādus pašus argumentus kā /pers. F/. Turklāt konstatējams, ka abus pieteikumus rakstveidā sagatavojusi viena un tā pati persona (pieteikumi sagatavoti rokrakstā) un tajos sniegtais pamatojums, kā arī apstākļu raksturojums ir identiski. Arī šī lieta 2015. gada 18. augustā tika izskatīta tiesas sēdē, tajā paskaidrojumus sniedza /pers. E/, bet kā liecinieki tika nopratināti /pers. F/ un /pers. A/.

/pers. E/ paskaidrojumos tiesai norādīja, ka viņam nepatīk tas, kas notiek dušas telpās Jelgavas cietumā; viņš ir ļoti izlepis, patīk tīrība; dušu apmeklē dušas čībiņās; katru dušas apmeklējuma reizi domājis, ka var uzkrist uz galvas griestu apmetums; pēc dušas apmeklējuma baidījies, ka ir inficējies ar kādu slimību, taču nav inficējies. Bijušas citas problēmas, tāpēc ar sūdzību par dušām vērsies tikai pēc laika, slikti pārvalda latviešu valodu, /pers. A/ piekritis pārtulkot uzrakstīto sūdzību.

/pers. A/, nopratināts kā liecinieks, norādīja, ka /pers. E/ apmeklēja tās pašas dušas telpas kā viņš; /pers. E/ vairākas reizes viņam sūdzējies par netīrību dušas telpās, to antisanitāro stāvokli, kā arī dzīvību un veselību apdraudošiem apstākļiem; visu zina no savstarpējām sarunām, jo ir iespēja sarunāties; /pers. E/ kaut kas bija uzkritis un sasitis roku, bet sūdzību viņš neiesniedza; par inficēšanos ar sēnīti neko nevar apgalvot; dušas telpas griestos ir metāla sijas; atceras, ka /pers. E/ reiz uzkrita griestu apmetums.

/pers. F/ kā liecinieks norādīja tiesai, ka ar /pers. E/ atradies vienā kamerā un tāpēc zina viņa attieksmi pret dušas telpām; dušas telpās ir antisanitāri apstākļi, no griestiem krīt apmetums; zina, ka /pers. E/ mazgāšanās laikā uzkritis griestu apmetums, bet pats to nav redzējis, pēc notikuma redzējis uz grīdas griestu apmetuma gabaliņus; sūdzējušies cietuma administrācijai, taču nekas nav ticis darīts; nezina, vai /pers. E/ pēc dušu apmeklējuma saslimis ar kādu slimību.

Administratīvā rajona tiesa spriedumā atzina, ka strīds ir par to, vai dušas telpu sanitārā tīrība atbilst higiēnas prasībām un vai neatbilstība tām būtiski ierobežo pieteicēja cilvēktiesības, strīdus periods ir no 2013. gada februāra līdz 2014. gada 14. aprīlim. Tiesa konstatēja, ka dušas telpas strīdus laika periodā tika izmantotas divas reizes nedēļā, un to uzkopšanu dienas beigās pēc to apmeklējuma veic apkopējs, kura veikto darbu pārbauda Jelgavas cietuma Uzraudzības daļas amatpersona. Dušas telpu apkopei tika izsniegts: grīdas mazgāšanas līdzekļi (*piem., „Hella", „EWOL professional Formula AGD*"), flīžu un krānu tīrīšanas līdzeklis (*piem., „Tyran"*) un abrazīvās saimniecības pastas (*piem., „Biolar ELBA un „Biolar CITRUSS"*). Tiesa uzskatīja, ka šāds dušas telpu uzkopšanas biežums ir pietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu sanitāro tīrību dušas telpās. Tiesa piemēroja Noteikumu Nr.439 25. punktā noteikto un atzina, ka nav pamata uzskatīt, ka, dienas beigās uzkopjot ieslodzījuma vietā esošās dušas telpas, netiktu ievērotas higiēnas prasības. Minētā secinājuma pareizību apstiprina arī Veselības inspekcijas 2016. gada 17. februāra vēstulē Nr.13-1/1751/1353 izteiktais viedoklis, ka dušas telpu uzkopšanas biežums ir pietiekams, lai nodrošinātu sanitāro tīrību dušas telpās. Ņemot vērā, ka Veselības inspekcijas pārbaudes laikā apstākļi dušas telpās (pēc vēstulē norādītās informācijas) bija līdzīgi strīdus laika periodā esošajiem (uzkopšanas biežums un izmantotie uzkopšanas līdzekļi), tiesa atzina, ka nav pamata izdarīt pretējus secinājumus Veselības inspekcijas secinātajam.

Tiesa atzina, ka nav pierādīts pieteikumā norādītais arguments par iespēju saslimt ar kādu infekcijas slimību, un pieteicēja norādītais ir hipotētisks. No lietas materiāliem neizriet, ka par iespējamo saslimšanu ar ādas infekcijas slimību

pieteicējs būtu vērsies pie cietuma medicīnas personāla, kā arī lietā nav dokumentu, kas apliecinātu šādas infekcijas slimības esību pieteicējam.

[14.4] Pēc /pers. M/ pieteikuma ierosināta administratīvā lieta Nr.A420214715, kurā ar spēkā stājušos Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 30. marta spriedumu daļā atzīta par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktiskā rīcība, strīdus laika periodā ievietojot /pers. M/ kamerās Nr./kamera B/ un Nr./kamera C/, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, laika posmā no 2013. gada 15. novembra līdz 2014. gada 3. februārim kamerā Nr./kamera B/, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī, nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2017. gada 16. jūnija spriedumu, kurā vērtēta atlīdzinājuma noteikšana, /pers. M/ noteikts morālā kaitējuma atlīdzinājums kopā 300 *euro* apmērā.

No minētās lietas materiāliem (*lietas 3. sējuma 99.–148. lapa*), konstatējams, ka /pers. M/ pieteikumā cita starp lūdzis atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot laika posmā no 2013. gada 11. novembra līdz 2014. gada 11. novembrim iespēju apmeklēt dušas telpas, kuras ir pienācīgā kārtībā un nav bīstamas lietošanai, pamatojot ar to, ka cietuma administrācija atzinusi dušu griestu stāvokli par neapmierinošu un nav nodrošinājusi iespēju apmeklēt dušas telpas, kas atbilst normatīvo aktu prasībām. Pieteikumā norādīts uz šaubām, ka dušas telpas tiek regulāri uzkoptas. /pers. M/ ieskatā dušu telpu uzkopšana veicama vairākas reizes dienā, lai nodrošinātu, ka personai jāstāv citas personas netīrajā ūdenī, kas nav aiztecējis.

Pirmās instances tiesas sēdē 2016. gada 18. februārī /pers. M/ tiesai norādīja, ka iesniedzis tiesai fotogrāfijas, no kurām redzamas netīras dušas telpas, tagad telpās ir veikts remonts; dušas telpās kritis apmetums, /pers. M/ pusotru gadu ārstējies, jo dabūjis sitienu pa galvu.

Tiesa konstatēja, ka dušas telpu sanitāro stāvokli (arī dušas telpu sienu un grīdu stāvokli) Jelgavas cietuma administrācija vērtēja kā apmierinošu. Savukārt 1., 2. un 3. dušas telpas mazgāšanās telpu griestu stāvokli – kā neapmierinošu, jo vietām bija nobiris griestu apmetums. Neliela bīstamā apmetuma daļa bija nodauzīta, un griestu stāvoklis tika regulāri kontrolēts, lai tas neapdraudētu ieslodzīto dzīvību vai veselību mazgāšanās laikā. Papildus Jelgavas cietuma administrācija norādīja, ka dušas telpas tiek regulāri uzkoptas (ne retāk kā reizi nedēļā), uzkopšanu veic saimnieciskajā apkalpē nodarbinātais notiesātais, kuram reizi mēnesī šim nolūkam tika izsniegti nepieciešamie uzkopšanas piederumi un līdzekļi, proti, sanitāro mezglu tīrīšanas līdzeklis pH 1-2, 500 ml, grīdas mazgāšanas līdzeklis (darba šķīdums 0,5%) 500 ml, abrazīvā saimniecības pasta 350 g, sūkļi ar abrazīvo pusi – 10 gab. un šķidrās ziepes – 1 l. Tiesa piekrita Pārvaldes viedoklim, ka pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušā vienreiz nedēļā, kurās bija nodrošināts atbilstošs aprīkojums, atzīstama par tiesisku. Tāpat tiesa piekrita, ka dušu telpās vērojamais flīžu stāvoklis un nobirušais apmetums vērtējams kā neērtības, kas saistītas ar komforta trūkumu, un pašas par sevi nerada tādu kaitējuma līmeni, kas radītu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu. Tomēr tiesa uzskatīja, ka minētais vērtējams kopsakarā ar apstākli, ka 2014. gada 25. augustā pieteicējam tika konstatēts galvas matainās daļas virspusējs nobrāzums un ka traumu, pēc pieteicēja vārdiem, viņš bija guvis dzīvojamā korpusa Nr.4 dušas telpā mazgājoties (uzkritis apmetuma gabals no griestiem). Saskaņā ar Jelgavas cietuma Medicīnas daļas sniegto informāciju, savainojums, kuru guva pieteicējs, bija virspusējs. Kopsakarā ar iepriekšminēto tiesa secināja, ka pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušās strīdus laika periodā atzīstama par prettiesisku, ņemot vērā, ka dušu telpu tehniskais stāvoklis bija bīstams to apmeklējošo personu veselībai (lietā nav pierādījumu, ka dušu tehniskais stāvoklis bija labāks laika periodā pirms 2014. gada 25. augusta). Tiesa piekrita pieteicējam, ka tikai apstāklis, ka reizi mēnesī tiek izsniegti telpu uzkopšanas piederumi un līdzekļi pats par sevi nenodrošina dušas telpu pietiekamu sanitāri-higiēniskā stāvokļa kvalitāti. Tiesa uzskatīja, ka norādītais dušas telpu uzkopšanas biežums (ne retāk kā vienu reizi nedēļā) nav pietiekams, ņemot vērā duša telpu izmantošanas intensitāti un iespējamo apmeklētāju skaitu.

[14.5] Pēc /pers. N/ pieteikuma tika ierosināta administratīvā lieta Nr.A420138317 par neatbilstošu dušas telpu stāvokli Jelgavas cietumā laika posmā no 2015. gada 14. līdz 29. jūlijam. Tātad minētā lieta nav par periodu, kas aplūkojams izskatāmajā lietā.

[14.6] /pers. D/ 2015. gadā un 2017. gadā iesniegtie pieteikumi uzskatīti par neiesniegtiem.

[15] Pieteicējs apelācijas sūdzībā un papildus paskaidrojumos apgabaltiesai, atsaucoties arī uz spriedumiem citās administratīvajās lietās, kurās vērtēti apstākļi Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās, cita starp raksturojis dušas telpu slikto tehnisko stāvokli un norādījis uz to apmeklēšanas bīstamību. Apelācijas sūdzībā pieteicējs norādījis, ka Pārvalde 2016. gada 19. jūlijā atzina, ka dušas telpās nebija nodrošināti atbilstoši apstākļi un Jelgavas cietums rakstveidā atvainojās pieteicējam, bet tiesa tam nav pievērsusi uzmanību.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem to kopumā secina, ka nepastāv strīds par to, ka Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpas lietā aplūkojamā periodā (no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 2014. gada 24 martam, kad pieteicējs tās apmeklēja vienu reizi nedēļā saskaņā ar grafiku) bija sliktā stāvoklī, ko nenoliedz arī iestāde. Līdz telpu remontam cietuma administrācija ne tikai pieteicēja, bet arī citu personu tiesā izskatāmajās administratīvajās lietās ir izsniegusi izziņas, kurās norādīts, ka 4. korpusa 1. stāvā ir izvietotas četras dušu telpas ar priekštelpām, kas atrodas sliktā tehniskā stāvoklī, bet apmierinošā sanitārajā stāvoklī, ka telpas ir sausas un apsildāmas, pelējuma pazīmes nav konstatējamas (*sk., piemēram, 2014. gada 9. aprīļa izziņu lietas 1. sējuma 67. lapā un 2015. gada 29. janvāra izziņu lietas 3. sējuma 144. lapā*). Tāpat nav strīda, ka dušas telpu griestu stāvoklis iestādes vērtējumā nebija apmierinošs un ka 1., 2. un 3. dušas telpā bija nobiris apmetums.

Apgabaltiesa šajā lietā minētos apstākļus par dušas telpu tehnisko stāvokli nepārvērtē, jo tas, kā norādīts šā sprieduma 9. punktā, nav lietas izskatīšanas priekšmets. Lietā izvērtējams, vai tika nodrošināti higiēnas prasībām atbilstoši apstākļi

Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās minētajā periodā.

Konstatējams, ka, atbilstoši apgabaltiesas 2018. gada 25. oktobra spriedumā lietā Nr.A420175516 (spriedums pārsūdzēts kasācijas kārtībā) norādītajam ar Pārvaldes 2016. gada 14. jūlija lēmumu Nr.1/13-Z/3551 tiesvedības laikā cita starp atzīta par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktiskā rīcība, nenodrošinot pieteicējam atbilstošus apstākļus dušas telpās (neapmierinošs griestu stāvoklis) laika periodā no 2014. gada 25. augusta līdz 2015. gada 10. augustam, un uzdots cietuma administrācijai rakstveidā atvainoties pieteicējam. Apgabaltiesa atzīst, ka cietuma administrācijas atvainošanās par neapmierinošu griestu stāvokli periodā, kas ir pēc šajā lietā aplūkojamā perioda, nekādi neietekmē un nevar ietekmēt izskatāmajā pārbaudāmos apstākļus un tiesas secinājumus.

[16] Konvencijas 3. pantā noteikts, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no Konvencijas 3. panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas (*2004. gada 2. decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51. punkts, 2006. gada 4. jūlija sprieduma lietā „Ramirez Sanchez pret Franciju" 119. punkts, 2014. gada 13.novembra sprieduma „Bahna pret Rumāniju"43. punkts*).

Tādējādi lietas apstākļos izvērtējams, vai pieteicējs bija pakļauts tādas intensitātes grūtībām un ciešanu līmenim, kas pārsniedz ieslodzījumam neizbēgamo ciešanu līmeni. Augstākā tiesa 2015. gada 14. decembra lēmuma 11. punktā izskatāmajā lietā norādījusi, ka izvērtējama dušas telpu, uz kurām tika vests pieteicējs, atbilstība higiēnas prasībām, un tad, ja tiks konstatēts, ka dušas telpas neatbilda higiēnas prasībām, izvērtējams, vai šāda neatbilstība būtiski ierobežo pieteicēja cilvēktiesības.

[17] No Augstākās tiesas 2015. gada 14. decembra lēmuma 11. punkta šajā lietā izriet, ka, novērtējot dušas telpu uzkopšanas biežumu, salīdzinājumam var izmantot Noteikumu Nr.439 25. punktā noteikto, proti, katru dienu pēc pirts slēgšanas jānotiek visu pirts telpu un iekārtu uzkopšanai, izmantojot mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus. Pirts mazgātavu un dušas telpu uzkopšanai jānotiek ar attiecīgajai telpai un uzkopšanas objektam atbilstoši marķētu uzkopšanas inventāru.

Pieteicējs izskatāmajā lietā norādījis uz antisanitāriem apstākļiem, kā arī apšaubījis, ka tika veikta Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpu atbilstoša uzkopšana. Apgabaltiesa, ņemot vērā pieteicēja, kā arī citu apcietināto personu paskaidrojumos un pieteikumos tiesai norādīto, kā arī liecinieku liecībās sniegtās ziņas par dušas telpu stāvokli, secina, ka ieslodzītās personas norādījušas uz, viņuprāt, netīrību dušas telpās. Vienlaikus konstatējams, ka neviens no ieslodzītajiem, kas vērsies tiesā ar pieteikumiem par apstākļiem minētajās dušas telpās, pats nav veicis dušas telpu uzkopšanas darbus.

Apgabaltiesa konstatē, ka gan izskatāmajā lietā, gan citās līdzīgās lietās Pārvalde sniegusi identiskus paskaidrojumus par to, ka Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās telpu uzkopšana notika ne retāk kā reizi nedēļā, ka minēto telpu uzkopšanu veica kāda no notiesātajām personām (dieninieks), saimnieciskajā apkalpē nodarbināta persona, kurai tika izsniegti nepieciešamie līdzekļi dušas telpu uzkopšanai. Pārvalde ir arī norādījusi, kādi konkrēti telpu uzkopšanas līdzekļi tika izsniegti telpu uzkopšanai, un apgabaltiesai nav pamata apšaubīt iestādes norādītos apstākļus par dušas telpu uzkopšanu. Ieslodzītās personas dušas telpas apmeklēja divas reizes nedēļā saskaņā ar ieslodzījuma vietā sastādīto grafiku, telpu uzkopšana notika regulāri – vienu reizi nedēļā. Minētais pats par sevi nav pamats uzskatām, ka dušu telpas netika pienācīgi uzkoptas tikai tādēļ, ka dušu uzkopšana nenotika vienā no dienām, kurā personas veica mazgāšanos.

Kā jau norādīts pirmās instances tiesas spriedumā, Veselības inspekcijas pārbaudes laikā nav konstatēts antisanitārs Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpu stāvoklis, konstatēts, ka telpas bija tīras, kā arī tas, ka telpu uzkopšana notika ar līdzekļiem, kuriem piemīt antibakteriālas īpašības, un dušas telpas tiek uzkoptas ar atbilstošiem līdzekļiem un pietiekami bieži. Minētā pārbaude tika veikta 2014. gada 5. septembrī, proti, pusgadu – gadu pēc lietā aplūkojamā perioda, taču minētais nav pamats uzskatam, ka Jelgavas cietumā arī lietā aplūkojamā periodā strīdus telpu stāvoklis būtu bijis citāds un ka būtu bijušas izmaiņas saistībā ar telpu uzkopšanu. Veselības inspekcijas pārbaudes laikā cietuma administrācija uzrādīja mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļus, inspekcija atzina, ka tie ir pietiekošā daudzumā, lai uzturētu sanitāro tīrību dušas telpās.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 5. februāra noteikumu Nr.76 „Veselības inspekcijas nolikums" (*zaudēja spēku 2019. gada 12. jūlijā*) 3.4. apakšpunktu Veselības inspekcijas funkcija citstarp bija atbilstoši kompetencei uzraudzīt un kontrolēt normatīvo aktu ievērošanu epidemioloģiskās drošības un vides veselības jomā. Veselības inspekcija 2016. gada 17. februāra vēstulē Administratīvajai rajona tiesai norādīja, ka brīvības atņemšanas iestādēm nav nacionālu normatīvo aktu, kas noteiktu obligātu telpu uzkopšanas žurnālu, ka Noteikumi Nr.439 nav attiecināmi uz brīvības atņemšanas iestādēs esošajām dušas telpām, jo tās nav publiski pieejamas, taču minētos noteikumus iestāde var pieņemt rekomendējoši, lai izstrādātu dušas telpu uzkopšanas kārtību.

Lietā esošās fototabulas par cietuma 4. korpusa dušas telpu stāvokli 2014. gadā sniedz priekšstatu par minēto telpu stāvokli, tostarp to, ka konstatējams nepievilcīgs telpu kosmētiskais stāvoklis tā iemesla dēļ, ka telpas tiek ilgstoši lietotas un nav remontētas. Tostarp dušas telpu grīdas un sienu lejasdaļas flīzes ir kļuvušas tumšas (Veselības inspekcija konstatējusi rūsu), vietām, iespējams, ir arī bojātas, no telpas griestiem un vietām arī telpu no sienas ir nobiris apmetums. Taču tas apstāklis, ka telpām ir liels fiziskais nolietojums, nav pamats uzskatam, ka šādās telpās nevar nodrošināt sanitāro tīrību.

Apgabaltiesa ņem vērā apstākli, ka pieteicējs un arī citas ieslodzītās personas dušas telpas apmeklēja pa vienam, līdz

ar to pieteicējam pat gadījumā, ja kāda no telpas flīzēm bija bojāta, kā viņš to norāda, nebija grūtību veikt mazgāšanos dušas telpā vietā, kurā nav bojātu telpas apdares elementu.

[18] No izskatāmās lietas materiāliem un šā sprieduma 14. punktā aplūkotajiem citu administratīvo lietu materiāliem izriet ieslodzīto personu norādītais, ka dušas telpu stāvoklis ir bijis slikts, jo telpas neatbilda subjektīvajiem priekšstatiem par telpu tīrību, personas norādījušas uz griestu slikto stāvokli. Apgabaltiesa uzskata, ka dušu telpu flīžu stāvoklis un nobirušais griestu vai sienu apmetums ir vērtējams kā neērtības, kas saistītas ar komforta trūkumu, taču nav vērtējams kā trūkums telpu sanitārajā stāvoklī vai kā neatbilstība higiēnas prasībām.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka pieteicēja lietā sniegtie paskaidrojumi, vērtējot tos kopsakarā ar pieteicēja kā liecinieka liecībām citu personu lietās, raisa šaubas par to, vai pieteicējs un arī šajā lietā 2015. gada 18. augusta tiesas sēdē nopratināties liecinieki /pers. E/ un /pers. F/ sniedza patiesu informāciju. Tā, piemēram, jautājumā par to, vai kāda persona cietusi no dušas telpā nobiruša apmetuma, konstatējamas ļoti atšķirīgas ieslodzīto personu liecības. Zīmīgi, ka, nopratināts kā liecinieks, neviens no ieslodzītajiem nenorādīja, ka pats būtu cietis šādā negadījumā, bet norādīja, ka tas noticis ar citu ieslodzīto personu, turklāt katrā no lietām norādīts par citu personu, kura cietusi negadījumā. Piemēram, izskatāmajā lietā gan /pers. E/, gan /pers. F/ norādīja, ka no uzkrituša griestu apmetuma cietis pieteicējs, savukārt lietā Nr.A420353014 pieteicējs un /pers. F/ norādīja, ka no dušas telpas griestiem kaut kas uzkritis /pers. E/ (*sk. šā sprieduma 14.3. punktu*).

Apstākļos, kad dušas telpu tīrīšana notika vienu reizi nedēļā ar atbilstošiem telpu kopšanas līdzekļiem, kad Veselības inspekcija sniegusi atzinumu par dušas telpu atbilstību sanitārajiem nosacījumiem, apgabaltiesa secina, ka Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpu uzkopšana notika pietiekami regulāri un pietiekamā kvalitātē, lai tajās nodrošinātu cilvēka veselībai drošus un cilvēktiesībām atbilstošus apstākļus. Līdz ar to nav pamata konstatēt dušas telpu neatbilstību sanitārajām un higiēnas prasībām un secīgi to, ka iestāde nodarīja kaitējumu pieteicēja veselībai.

[19] No pieteicēja iesniegumiem iestādei un pieteikumā minētā apgabaltiesa secina, ka pieteicējs tikai norādījis uz iespējamību dušas telpās inficēties ar dažādām infekcijas slimībām, taču nav norādījis, ka saslimis ar konkrētu slimību.

Apgabaltiesa, izvērtējot lietas apstākļus, secina, ka nav gūti pierādījumi tam, ka lietā aplūkojamā periodā, atrodoties Jelgavas cietumā, pieteicējs inficējies ar kāju sēnīti, kā tas norādīts lietas izskatīšanas laikā, turklāt, ka tas noticis dušu telpu apmeklējuma laikā.

Atbilstoši ierakstiem pieteicēja medicīnas kartē periodā līdz 2014. gada 24. martam nav ziņu, ka pieteicējs būtu inficējies ar ādas sēnīti (*lietas 2. sējuma 4. lapa*), no pieteicēja 2014.gada 28.janvāra iesnieguma Medicīnas daļai redzams, ka viņš norādījis uz saplaisājušu roku un sejas ādu (*lietas 2. sējuma 18. lapa*).

Lietā Nr.A420381714 pieteicējs kā liecinieks norādīja, ka vērsies pie ārsta 2015. gada 17. augustā, taču no viņa liecībām šajā un citās lietās neizriet, ka viņš būtu norādījis uz to, ka ir ieguvis konkrētu infekcijas slimību. Savukārt no apgabaltiesas 2018. gada 25. oktobra sprieduma administratīvajā lietā Nr.A420175516 konstatētā izriet, ka pieteicējs 2015. gada aprīlī vērsies cietuma Medicīnas daļā ar sūdzībām par kāju sēnīti un pieteicējam izsniegta *Clotrimazol* ziede. No izskatāmajā lietā iesniegtās Ambulatorā pacienta medicīniskās kartes, kas uzsākta 2015. gada 30. oktobrī (*lietas 2. sējuma 20-21. lapa*), konstatējams, ka pieteicējam 2016. gada 19. janvārī atkārtoti nozīmēta šīs ziedes lietošana.

No minētā secināms, ka pieteicējam vairāk kā gadu pēc lietā aplūkojamā perioda ir konstatēta ādas saslimšana, taču no medicīnas dokumentiem neizriet, ka ir apstiprinājusies pieteicēja minētā saslimšana un ka tai būtu cēloniskais sakars ar dušas apmeklējumu lietā aplūkojamā periodā. Turklāt, kā jau to norādīja pirmās instances tiesa, pamatojoties uz pieteicēja sniegtajām ziņām par dušas telpu apmeklēšanu gumijas čībās, dušas apmeklējuma laikā arī pati persona atbild par savu veselību un drošību.

Apgabaltiesa lietā konstatētajos apstākļos atzīst, ka Jelgavas cietuma administrācija 4. korpusa dušas telpās periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 2014. gada 24. martam nodrošināja atbilstošus sanitāri-higiēniskos apstākļus, līdz ar to pieteicēja pieteikums nav pamatots.

Savukārt, tā kā nav konstatējama prettiesiska iestādes faktiskā rīcība, nav pamata izskatīt jautājumu par atlīdzinājuma piešķiršanu pieteicējam.

[20] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturtajai un piektajai daļai, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.). Ņemot vērā to tiesību un interešu nozīmīgumu, kuras pieteicējs bija vēlējies aizsargāt, izņēmuma kārtā tiesa (tiesnesis) arī citos gadījumos ar motivētu lēmumu var atbrīvot pieteicēju no pienākuma samaksāt valsts nodevu, ja pieteikums tiek noraidīts.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2014. gada 16. jūlija lēmumu pieteicējs daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu, samazinot valsts nodevas apmēru līdz 10 *euro*, savukārt ar apgabaltiesas tiesneša 2019. gada 29. augusta lēmumu pieteicējs pilnīgi atbrīvots no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Tā kā pieteicēja pieteikums ir noraidāms un tas nav iesniegts sociālās drošības jomā, kā arī nav konstatējami kādi īpaši izņēmuma apstākļi, pieteicējam uzliekams pienākums triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt valstij valsts nodevu 75,37 *euro* apmērā (18,46 *euro* par pieteikumu un 56,91 *euro* par apelācijas sūdzību).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto un piekto daļu, 307. un 309. pantu, 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot higiēnas prasībām atbilstošus apstākļus Jelgavas cietuma 4. korpusa dušas telpās periodā no 2013. gada 24. marta līdz 2014. gada 7. martam un no 2014. gada 19. marta līdz 24. martam, un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Uzlikt pienākumu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt valstij valsts nodevu 75,37 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S. Gintere

Tiesneses K. Krastiņa

S. Liniņa